

Juurista latvoille

Nuoret & elävä musiikki

A

LiveFIN ry, 2020
Maarit Kinnunen

Kuva: Annie spratt, Unsplash

“Keikat ja live-musiikki on mulle elinvoima”

LiveFIN ry aloitti Juurista latvoille -hankkeen syyskuussa 2019. Juurista latvoille on Opetus- ja kulttuuriministeriön tukema hanke, joka tähtää suomalaisen elävän musiikkikulttuurin jatkuvuuden turvaamiseen nyt ja tulevaisuudessa vahvistaen sen kulttuurista perustaa yhteiskunnassa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Nuorten Akatemian, Taideyliopiston Sibelius-akatemian sekä De Ungas Musikförbund i Svenskfinland rf:n kanssa.

Elävän musiikin tapahtumatoimijat huomasivat 2010-luvulla, että nuorten kiinnostus elävän musiikin tapahtumia, etenkin klubikonsertteja, kohtaan oli hiipunut. Uuden, diginatiivin sukupolven elävän musiikin kuluttaminen on muuttunut yhteiskunnallisten muutosten ja muun muassa digitalisaation ansiosta. Klubien, festivaalien ja konserttijärjestäjien toimintamallit eivät kuitenkaan ole kehittyneet muun yhteiskunnallisen kehityksen myötä. Tämän vuoksi hanke tähtää muotoilun ja osallistavan toiminnan kautta uusien toimintamallien luomiseen alalle ja keskustelun herättämiseen.

Hankkeen ensimmäinen taustoittava vaihe pyrkii todentamaan sen, mitä yleinen keskustelu elävän populaarimusiikin alalla toteaa: “Nuoret eivät käy keikoilla ja yleisö vanhenee”. Raportti kokoaa yhteen

olemassa olevaa tietoa nuorten elävän musiikin kuluttamisen, ja siihen osallistumisen, kehityksestä vuosituhannen vaihteesta tähän päivään. Lisäksi raportti esittelee LiveFIN ry:n toteuttaman 15-18 -vuotiaille nuorille suunnatun elävän musiikin kyselytutkimuksen tuloksia. Taustoittavan vaiheen tavoitteena on ollut todentaa ja täsmentää alan hiljainen tieto ja ymmärrys näkyvään muotoon.

Kiitos hankkeen yhteistyökumppaneille, ohjausryhmälle, Nuorisotutkimusseura ry:lle, nuorisokyselyä jakaneille tahoille ja yksilöille, Opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä hankkeen ydinryhmälle Harri Homille, Salla Valliukselle sekä eritoten tutkija Maarit Kinnuselle. Kiitokset myös Reija Penttiselle materiaalien oikoluvusta ja kommentoinnista.

Juurista latvoille -hankkeen taustoittava vaihe kattaa kolme osaa:

A Nuoret & elävä musiikki

B Nuorisomusiikin toimiala-analyysi

C Elävän musiikin tulevaisuuskuvaus

Osa 1**NUORET JA
ELÄVÄ MUSIIKKI
VUOSITUHANNEN VAIHTEESTA
TÄHÄN PÄIVÄÄN**

	3
TILASTOKESKUS JA NUORISOBAROMETRI	3
Konserteissa käyminen	4
Suurkonsertit	5
FESTIVAALIBAROMETRI	6
Keikat	6
Suurkonsertit	6
YHTEENVETO	7

Osa 2**SUKUPOLVI Z ELÄVÄN MUSIIKIN
KÄYTTÄJINÄ**

	8
Kysely nuorten elävän musiikin kuluttamisesta	8
Vastaajat ja heidän harrastuksensa	9
Millaisia nuoria keikat eivät kiinnosta lainkaan?	10
Keikoilla käyvät nuoret ja heidän näkemysensä keikoista	11
Keikoilla käyvät musadiggarit, kaverivetoiset ja yhteisölliset nuoret	14
Miksi on nuoria, jotka eivät käy keikoilla, vaikka ne kiinnostavat heitä?	14
Kenen kanssa, miksi ja millaisilla keikoilla nuoret käyvät?	15
Yhteenveto	18
 Lähteet	 20

OSA 1: NUORET JA ELÄVÄ MUSIIKKI VUOSITUHANNEN VAIHTEESTA TÄHÄN PÄIVÄÄN

KATSAUS NUORTEN JA ELÄVÄN MUSIIKIN SUHTEEN LÄHIHISTORIAAN TUTKIMUKSEN SILMIN

TILASTOKESKUS JA NUORISOBAROMETRI

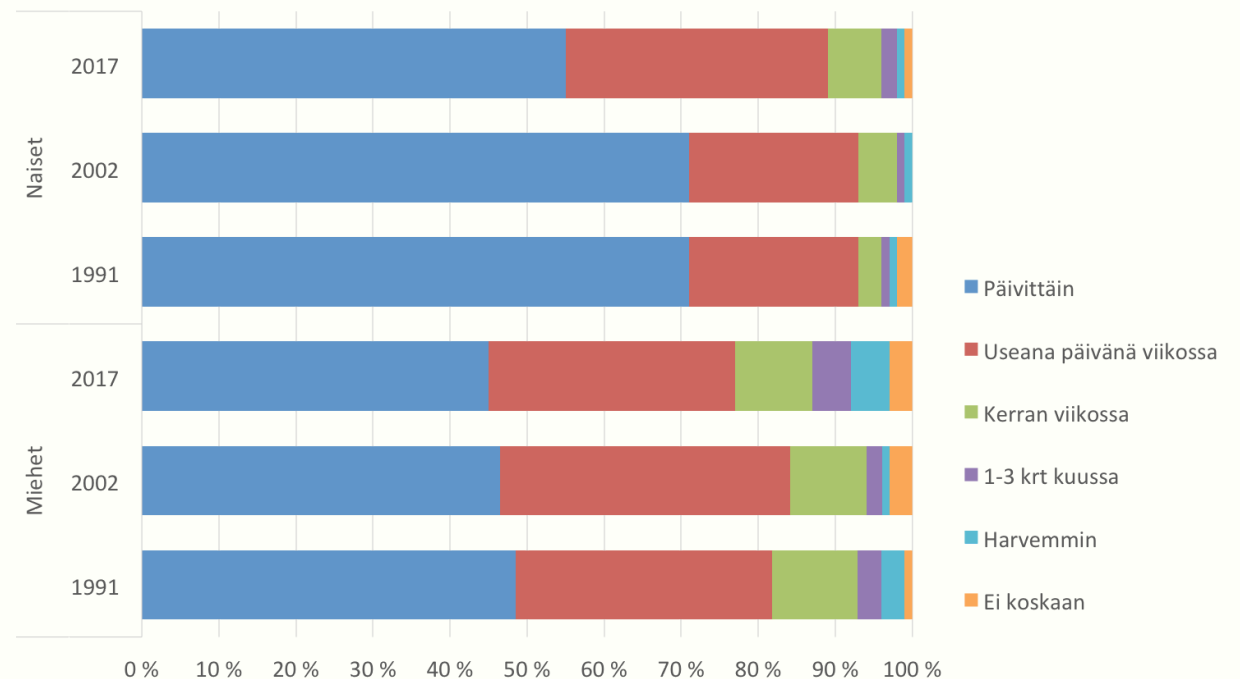
Musiikin kuuntelu on tärkeä osa nuoruutta ja musiikilla on nuorille suuri merkitys¹. Tilastokeskuksen vapaa-ajan osallistumistilaston² mukaan nuorten musiikin kuuntelu on lähes päivittäistä. Käännekohta musiikin kuuntelun

useudessa on 15-19 vuoden ikä, jolloin kuuntelun määrä nousee merkittävästi. Vuonna 2017 on kuitenkin tapahtunut merkittävä muutos, kun 10-14 -vuotiaiden päivittäinen musiikin kuuntelu kääntyi laskuun (Kuvio 1). Musiikin kuuntelun muutokset voivat antaa viitteitä musiikin merkityksen laskemisesta, mutta asia vaatii jatkotutkimuksia.

Vuonna 2017 nuorten keskuudessa suosituimmat musiikkigenret olivat:

1. Pop tai rock
2. Rap, poprap, hiphop
3. EDM, tekno yms.
4. Viihde- tai iskelmämusiikki
5. Heavy metal

Kuvio 1: Musiikin kuuntelun useus, 10-14 -vuotiaat

¹ Kinnunen ym., 2015; Purhonen ym., 2014

² SVT, 2018a

Konserteissa käyminen

Kun tarkastellaan elävän musiikin kulutusta, nuorten konserteissa käyminen on joko kasvanut tai pysynyt ennallaan vuodesta 2002 alkaen (Kuvio 2³). On kuitenkin syytä huomata, että niiden nuorten määrä kasvoi vuonna 2017, jotka eivät käy lainkaan konserteissa.

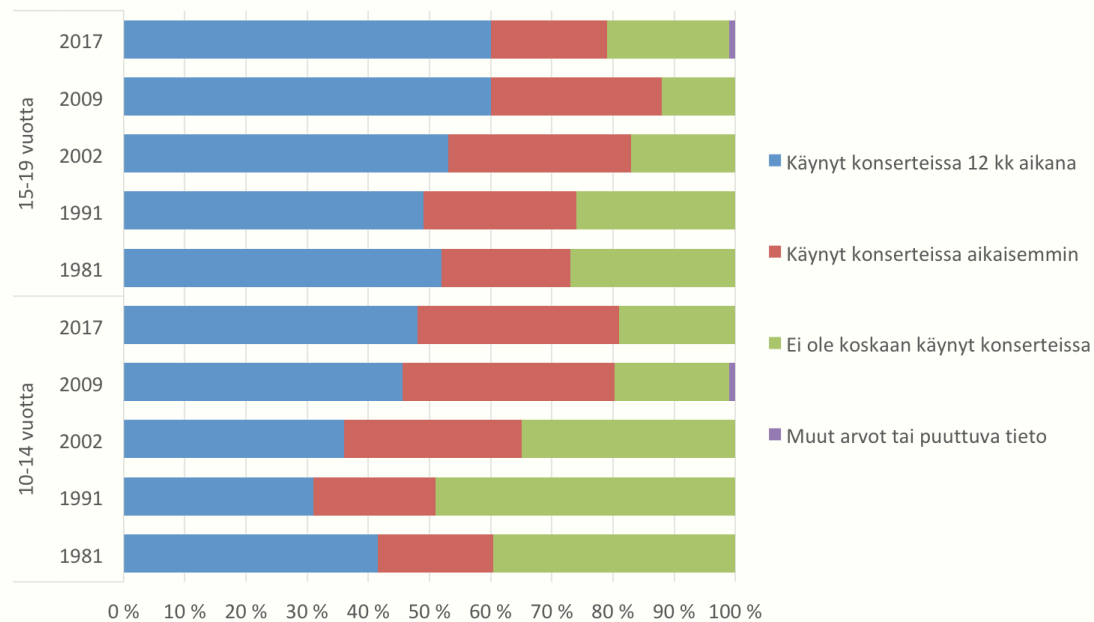
Nuorisotutkimusseura ry:n vuoden 1999 Nuorisobarometrin⁴ tuloksissa keikoilla käynnit olivat määrällisesti huomattavasti suuremmat kuin Tilastokeskuksen aineistossa. Yhtenä syynä on erilainen kysymyksenasettelu. Nuorisobarometri luki konserttien lisäksi mukaan myös musiikkiesitykset.

Nuorisobarometrin mukaan 85,5 % naisista oli käynyt viimeisen vuoden aikana konserteissa tai musiikkiesityksissä vuonna 1999, kun taas Tilastokeskuksen vuoden 2002 tulos 15-19 -vuotiaiden naisten konserttikäynneistä oli 60 %. Miehillä vastaavat luvut olivat Nuorisobarometrissa 78 % ja Tilastokeskuksella 46 %.

Nuorisobarometrissa arvioitiin myös elävän musiikin keikkojen tärkeyttä vapaa-ajan vietossa ja merkitystä jaksamiselle. Rock-konserteissa käyminen oli joko erittäin tärkeää tai melko tärkeää 79 % naisista ja 67 % miehistä. Naisista 64 % arvioi, että keikoilla käyminen auttoi heitä jaksamaan paljon tai jonkin verran. Vastaava luku miehillä oli 57 %.

Sekä Tilastokeskuksen että Nuorisobarometrin aineisto oli kerätty satunnaisotannalla väestötietojen pohjalta, joten tulokset ovat yleistettäviä.

Kuvio 2: Konserteissa käyminen

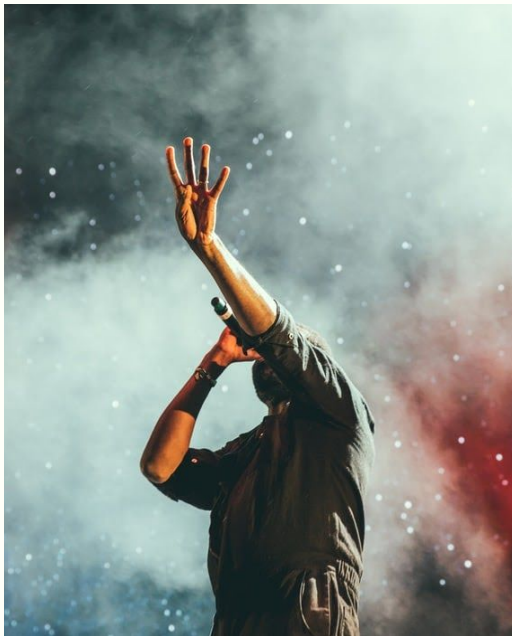

³ SVT, 2018b

⁴ Nuorisobarometri, 1999

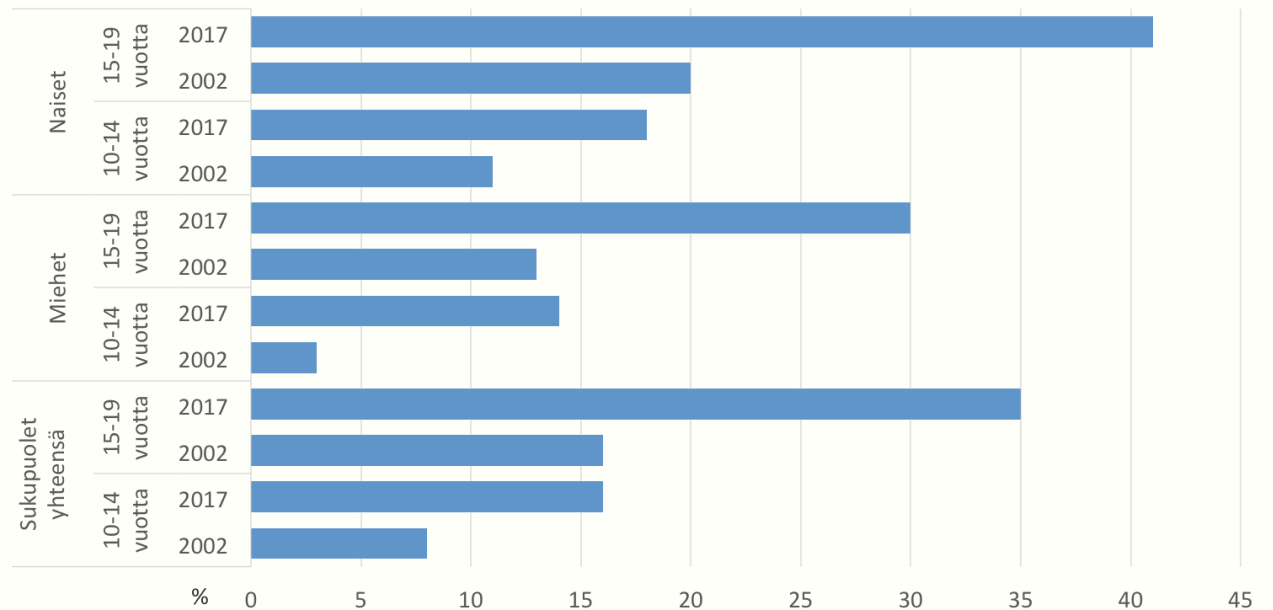
Suurkonsertit

Tilastokeskus on kerännyt suurkonserttien käyntitietoja vuodesta 2002 alkaen. Suurkonsertteihin osallistuminen on kasvanut vuodesta 2002 vuoteen 2017 huomattavasti sekä miesten että naisten osalta (Kuvio 3). 15-19 -vuotiaista naisista 41 % on käynyt suurkonserteissa, kun vastaava luku miesten kohdalla on 30 %.

Kuva: Austin Neill, Unsplash

Kuvio 3: Konserteissa käyminen suuressa ulkoilmakonsertissa, suurhallissa tai stadionilla

FESTIVAALIBAROMETRI

Festivaalibarometrin⁵ kautta saatuja tuloksia 15-18 -vuotiaiden konsertti- ja festivaalikäynneistä ei voida yleistää, sillä otokset ovat mukavuusotoksia: Suuret festivaalit jakoivat kyselyä sosiaalisessa mediassa. Vastaajissa siis korostuu sosiaalisen median käyttäjät, festivaaleista kiinnostuneet henkilöt ja naiset, sillä naiset vastaavat vapaaehtoisin tutkimuskyselyihin helpommin kuin miehet. Festivaalibarometrin osalta käytettävissä ovat vuosien 2014, 2016 ja 2018 tiedot.

Keikat

Kun tarkastellaan keikoilla käyntiä Festivaalibarometrin tietojen pohjalta, täysi-ikäisyyden merkitys nousee esiin voimakkaammin kuin Nuorisobarometrissa. Erityisesti pienillä ja keskisuurilla keikoilla käyminen lisääntyy 18 vuoden iässä. Tätä selittää se, että pienillä ja keskisuurilla keikoilla on monesti 18 vuoden ikäraja anniskelun takia. Kaikille sallittujen keikkojen määrä on pienempi kuin K18-keikkojen. Vastaavaa eroa ei ole suurkonserttien osalta, koska ne ovat tyypillisesti ikärajattomia.

Miesten konserteissa käyminen menee hieman naisten ohi 17 vuoden iästä alkaen.

Suurkonsertit

Suurkonserttien osalta miesten ja naisten osallistuminen seuraa Tilastokeskuksen tuloksia siltä osin, että naiset ovat aktiivisempia suurkonserttikävijöitä. Käyntimäärät ovat sen sijaan suurempia kuin Tilastokeskuksen suurkonserttikysymyksessä. Tämä johtuu siitä, että musiikkifestivaalikävijät ovat aktiivisempia musiikin kuluttajia kuin kaikki nuoret yleisesti. Kiinnostava yksityiskohta on, että **16-vuotiaat käyvät eniten suurkonserteissa.**

Festivaalibarometrin pohjalta voisi varovaisesti vetää johtopäätöksen, että nuoret miehet ovat hieman naisia kiinnostuneempia pienemmistä konserteista ja musiikkifestivaaleista. Toki on pidettävä mielessä, että tässä tutkimuksessa on kyse aktiivisista festivaalikävijöistä. Lisäksi 15- ja 16-vuotiaiden miesten vastauksia on Festivaalibarometrissa vähän; 15-vuotiaita miesvastaajia on vain 23 ja 16-vuotiaita 62.

⁵ Kinnunen, ym. 2015, 2017, 2019

YHTEEENVETO

Yhteenvedona tutkimuksista voidaan todeta, että

- ♦ **musiikin kuuntelu on nuorille tärkeää, vaikkakin se on vähentynyt nuorimassa ikäluokassa (10-14-vuotiaat);**
- ♦ **keikoilla käyminen on tärkeä osa nuoruutta ja lisää hyvinvointia;**
- ♦ **keikoilla käyminen on lisääntynyt koko 2000-luvun ajan;**
- ♦ **aikuisiän saavuttaminen vaikuttaa myös vapaa-ajan kuluttamiseen, kun K18-keikat avautuvat, mahdollisesti muutetaan pois kotoa, aletaan hankkia omaa rahaa ja ollaan vapaampia päättämään omista menemisistä;**
- ♦ **nuorisoa kiinnostavat musiikkigenret ovat muuttuneet ajan kuluessa.**

Lisäksi on syytä korostaa sitä, että vapaa-ajan määrä on rajallinen ja yhä suurempi osa ajasta kuluu älypuhelimien parissa⁶.

Aiemman tutkimuksen pohjalta nousevat esiin mm. seuraavat kysymykset, joihin kaivataan vastausta:

- ♦ **Missä ja millaisilla keikoilla nuoret käyvät: klubeilla, festivaaleilla, muualla?**
- ♦ **Mikä on kavereiden ja erilaisten mielipidevaikuttajien merkitys keikoilla käymiseen?**
- ♦ **Mikä on fanituksen vaikutus keikoilla käymiseen?**
- ♦ **Ovatko keikkajärjestäjät seuranneet nuorison muuttuneita musiikkimieltymyksiä?**
- ♦ **Ovatko alle 18-vuotiaat keikkajärjestäjille kiinnostava asiakassegmentti, kun merkittävä osa tuloista tulee anniskelusta?**

⁶ Ruuskanen, 2018

Keikkajärjestäjiä on huolettanut jo ainakin vuodesta 2013⁷ alkaen nuorten kato elävän musiikin keikoilta. Toisaalta festivaalijärjestäjät ovat vakuuttaneet, että nuoria riittää festivaaleilla. Tästä huolimatta esimerkiksi Tuska määritti vuonna 2019 festivaalille 18 vuoden alaikärajan, koska metalli ei enää kiinnosta nuorisoa siinä määrin kuin aiemmin⁸. LiveFIN ry pyrkiikin selvittämään tämän hetken tilannetta nuorten live-osallistumisen osalta. Yhtenä osana tutkimusta on vuoden 2020 Nuorisobarometri, jossa kysytään live-osallistumisten määrää ja muotoa. Lisäksi merkittävä työ taustoitustyössä tehtiin vuoden 2019 lopulla, kun LiveFIN ry toteutti nuorille suunnatun kyselytutkimuksen sosiaalisen median ja erilaisten verkostojen kautta.

⁷ Rahkonen, 2013

⁸ Eloranta, 2019

OSA 2: SUKUPOLVI Z ELÄVÄN MUSIIKIN KÄYTTÄJINÄ

Kysely nuorten elävän musiikin kuluttamisesta

LiveFIN ry toteutti marras- joulukuun 2019 aikana *Juurista latvoille* -hankkeen puitteissa nettikyselyn 15-18 -vuotiaiden nuorten elävän musiikin kuluttamisesta. Tarkoituksena oli

♦ tutkia, pitääkö paikkansa, että nuoret eivät kävisi klubikeikoilla,

♦ etsiä syitä sille, miksi jotkut nuoret eivät käy lainkaan keikoilla, ja

♦ selvittää, mitä asioita keikoilla käyvät nuoret pitävät tärkeinä.

Vastauksia saatiin yhteensä 2 154. Kun näistä poistettiin ikäryhmään kuulumattomat (581) ja tuplavastaukset (3), hyväksyttyjä vastauksia jäi 1 570.

Vastaajien taustatiedot (N=1 570).

Tausta muuttuja		N	%
Sukupuoli	Mies	421	27 %
	Nainen	1 120	71 %
	Muu	11	1 %
	En halua vastata	18	1 %
Ikä (ka 16,7 v. mediaani 17 v.)	15 vuotta	280	18 %
	16 vuotta	372	24 %
	17 vuotta	448	29 %
	18 vuotta	470	30 %
Asuin paikka	Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)	557	36 %
	Keskisuuri kaupunki (50 000 – 100 000 asukasta)	444	28 %
	Pieni kaupunki (alle 50 000 asukasta)	321	20 %
	Maaseutu	248	16 %
	Elämän tilanne		
	Opiskelen	1 333	85 %
Koulutus, joka on suoritettu loppuun	Olen töissä ja opiskelen	182	12 %
	Olen töissä	26	2 %
	Olen työtön	12	1 %
	Muu*	17	1 %
	Olen peruskoulussa	312	20 %
	Peruskoulu	634	40 %
	Lukio	356	23 %
	Ammattikoulu	219	14 %
	Kaksoistutkinto (lukio + ammattikoulu)	37	2 %
	Muu**	12	1 %

*välivuosi / armeija / ilman opiskelupaikkaa / kuntouttava työtoiminta / harvoin koulussa / opiskelen ja urheilen tavoitteellisesti / äitiysloma

** 10 luokka / AMK / yliopisto / ammattiin valmentava koulutus / Valma-opinnot / urheiluopisto / opinnot keskeytyneet

Suomen- ja ruotsinkielistä kyselyä jakelivat

- **Festivaalit**
 - Ilosaarirock
 - Provinssi
 - Qstock
 - Ruisrock
- **Keikkavenuet**
 - 45 Special, Oulu
 - Kerubi, Joensuu
 - Nosturi / Elmu ry, Helsinki
 - Rytmikorjaamo, Seinäjoki
 - Tanssisali Lutakko, Jyväskylä
- **Nuorisotoimet**
 - Oulun nuorisotoimi
 - Porin nuorisotoimi
 - Tampereen nuorisotoimi
 - Varkauden nuorisotoimi
- **Muut toimijat**
 - DUNK rf
 - Jyväskylä Rock Academy
 - LiveFIN ry
 - Music Against Drugs
 - Oulun Kärpät
 - Selmu ry, Seinäjoki
 - Stadin Ammattiopisto, Helsinki
 - Suomen Parkour ry
 - Tiivistämö, Helsingin kaupunki
 - Tiketti

Vastaajat ja heidän harrastuksensa

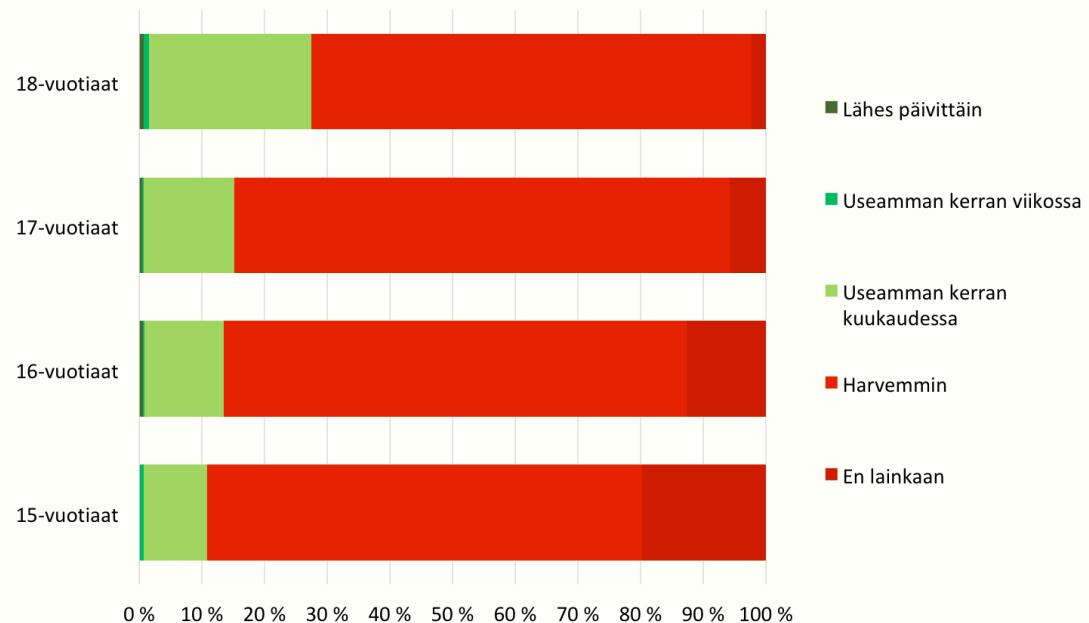
Taulukkoon 1 on koottu kyselyyn vastanneiden taustatiedot. Vastaajien keski-ikä oli 16,7 vuotta ja mediaani 17 vuotta. Naisia oli 71 %, miehiä 27 % ja 2 % oli muunsukupuolisia tai ei halunnut vastata sukupuolikysymykseen. Valtaosa (84 %) asui kaupungeissa ja 16 % maaseudulta. Vastaajat olivat pääosin (85 %) opiskelijoita ja viimeksi suoritettu koulutus oli peruskoulu (40 %), lukio (23 %) tai ammattikoulu (14 %).

Osallistujilta kysyttiin, mitä he harrastavat ja miten usein. Yli 80 % nuorista kuuntelee musiikkia tai katselee musiikkivideoita sekä on puhelin- tai nettiyhteydessä ystäviinsä lähes päivittäin. Yli puolet katselee ohjelmia televisiosta tai netistä sekä tapaa ystäviään kasvotusten lähes päivittäin. Seuraavaksi suosituimmat harrastukset ovat liikunta / urheilu ja tietokone- / konsolipelit, joita harrastaa joko päivittäin tai ainakin useamman kerran viikossa yli puolet vastaajista. Yli 70 % nuorista käy useamman kerran kuukaudessa kahviloissa, ostarilla tai kotibileissä.

Keikoilla ja konserteissa käyminen nousee jonkin verran iän myötä, vaikka keikoilla käydäänkin vain noin kerran kuussa tai harvemmin. Vaikka keikoilla käyminen nouseekin vain vähän, on hyvä huomioida, että niiden nuorten määrä laskee iän myötä, jotka eivät käy lainkaan keikoilla (Kuvio 1).

Täysi-ikäisyyden saavuttaminen näyttää olevan varsin merkittävä tekijä keikoilla käymisen suhteen. Erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 1: Käyn keikoilla / konserteissa

Millaisia nuoria keikat eivät kiinnosta lainkaan?

Kyselyyn vastanneista 91 (6 %) ei käy keikoilla lainkaan. Nimenomaan kaikkein nuorimpia keikat eivät kiinnosta, ja keikkojen kiinnostavuus lisääntyy iän karttuessa. Yleisesti ottaen nuori, jota keikat eivät kiinnosta,

♦ on useammin mies kuin nainen (72 % vs. 24 %),

♦ on nuorempi kuin keikoista kiinnostunut (keski-ikä 16 vuotta),

♦ 64 % pelaa tietokoneella, pelikonsolilla tai älypuhelimella lähes päivittäin,

♦ harrastaa ylipäättään vähemmän kuin keikoista kiinnostuneet (paitsi teknisiä tai käsitöitä, joita tekee enemmän kuin keikoista kiinnostuneet),

♦ tapaa ystäviään tai on heihin yhteydessä hieman harvemmin kuin keikoilla käyvät (esim. kasvotusten lähes päivittäin 42 % vs. 56 %) ja

♦ kuuntelee vähemmän musiikkia / katselee vähemmän musiikkivideoita kuin keikoilla käyvät (lähes päivittäin: 49 % vs. 86 %).

Keikoilla käymättömiltä nuorilta kysyttiin myös syitä siihen, miksi he eivät käy keikoilla. Vastaukset avoimeen kysymykseen luokiteltiin. Suurimmiksi tekijöiksi nousivat se, että live-kokemus ei ylipäättään kiinnosta (52 % keikoilla käymättömistä), keikoilla on liikaa ihmisiä (48 %), siellä on liian meluisaa (28 %) ja keikat ovat liian kalliita (27 %). Yhteenvedon voi todeta, että nuoret, jotka eivät käy keikoilla, monesti kyllä kuuntelevat musiikkia – 49 % jopa päivittäin, mutta live-kokemus ja sen piirteet (ihmismäärä, äänenvoimakkuus, ihmisten tuottama melu) eivät ole heille sopivia.

”Ei kiinnosta muut kun lätkä ja tylleröt.

”Ei tule lähdettyä niille, kun esim. spotifystä voi kuunnella musiikkia myös ja itse en kuuntele niin paljon musiikkia että miettis in keikkoja.

”En kuuntele kauheasti musiikkia.

”En ole kiinnostunut seisomaan tunteja isossa yleisössä jossa kiljutaan ja musiikki on niin kovalla että sattuu korvii.

”En tykkää kauheasti olla suuren ihmismassan seassa.

”Minä en oikeastaan fanita ketään artistia tarpeaksi halutakseni mennä tämän keikalle.

”Musiikin kuulee kotona kuulokkeista paremmin ja tuntemattomat ei koske. Ei ole ahdasta eikä huono ilma. Maksaa paljon. Hankala päästä. Menee liian myöhään.

”Tuntuu että keikat ovat turhan kalliita ja turhan kaukana.

Keikoilla käyvät nuoret ja heidän näkemyksensä keikoista

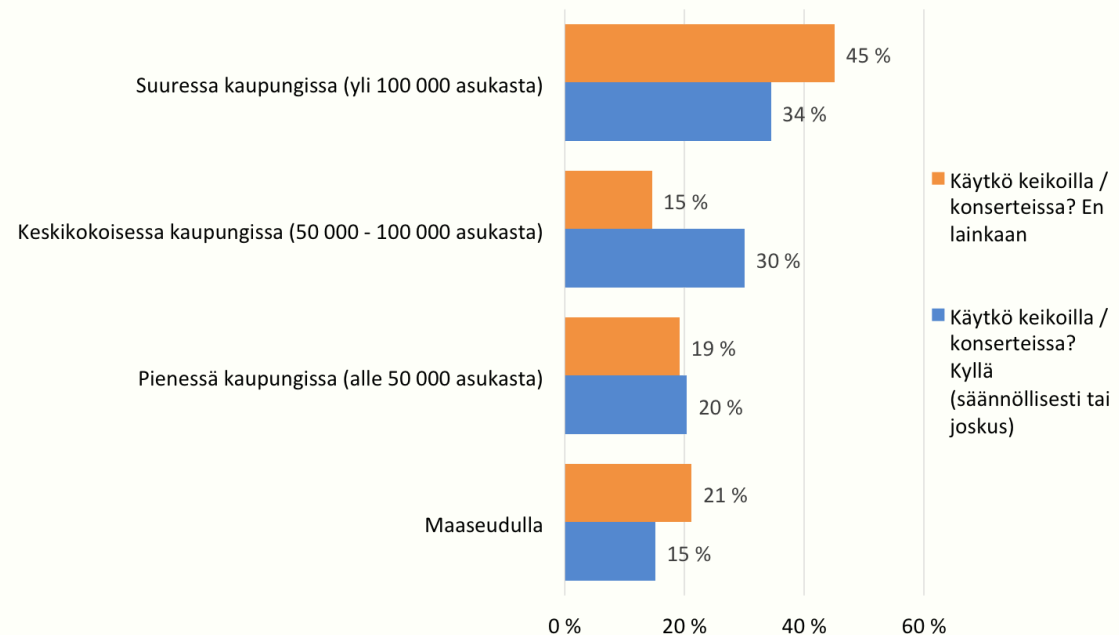
”Millainen on hyvä keikka? Ympärillä olevat ihmiset on mukavia, kukaan ei ole töykeä toiselle. Myös esiintyjän tapa. no, esiintyä on tärkeä osa viihtyvyyttä, mikäli heistä/hänestä huokuu se, ettei huvita esiintyä, tai jokin muu mättää, välittyy se myös yleisöön. Erityisesti lisäpisteitä antaa jos esiintyjä ”kommunikoi” yleisön kanssa. Myös järjestelyt vaikuttavat, jonottaminen, narikka, sisäänpääsy jne.

Keikoista kiinnostuneita nuoria oli 1 479. Kun vertaillaan keikoilla käyviä ja käymättömiä nuoria, muodostuu asuinpaikasta tärkeä tekijä (Kuvio 2). Keikoilla käyviä on suhteessa eniten keskikokoisessa kaupungissa asuvissa. Tätä voidaan selittää sillä, että keskikokoisissa kaupungeissa keikkapaikkoja on, mutta suhteellisen vähän, joten niistä muodostunee tuttuja ja turvallisia paikkoja. Ne ovat helposti saavutettavissa. Sen sijaan keikoilla käymättömiä on suhteessa eniten suurkaupunkien ja maaseudun nuorissa. Suurissa kaupungeissa on paljon tekemistä ja paljon elävän musiikin tarjontaa eivätkä keikkapaikat ole välttämättä niin tuttuja. Nämä seikat voivat

vähentää keikoilla käymistä. Maaseudulla taas ei ole juurikaan keikkatarjontaa, joten keikoilla käyminen vaatii erityisjärjestelyjä.

Nuoret saavat eniten tietoa keikoista sosiaalisesta mediasta (95 %), kavereilta (83 %) ja artistin omilta verkkosivuilta (62 %). Katumainoksilla ja flyereillä (51 %) sekä keikkapaikan omilla sivuilla (43 %) on myös tärkeä osa nuorten saavutettavuudessa. Sen sijaan perinteiset mainospaikat kuten radio, lehdet tai televisio saavuttavat nuoria heikommin. Erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 2: Asuinpaikka / Keikoilla käyminen

Nuorilta kysyttiin valmiiksi annettujen vaihtoehtojen kautta sitä, mitä he pitävät keikoilla tärkeänä. Kun lajitellaan vastaukset sen mukaan, mikä oli erittäin tärkeää ja tärkeää, TOP5 oli:

- ♦ Keikoilla esitettävä musiikki / bändi on kiinnostava.
- ♦ Keikoilla pääsee irtautumaan arjesta, rentoutumaan ja pitämään hauskaa.
- ♦ Tapahtuma on hyvin järjestetty.
- ♦ Esiintyvä artisti on sellainen, jonka nuori haluaa nähdä.
- ♦ Ystävien osallistuminen.

Koska nuoria kiinnostavan keikan sisältö on kyselyn kaikkein tärkein osa, asiaa tarkasteltiin vielä kahdella avoimella kysymyksellä. Kyselyyn osallistujilta kysyttiin, millainen on hyvä keikka ja mitkä seikat lisäisivät omaa keikoilla käyntiä. Vastaukset avoimiin kysymyksiin luokiteltiin.

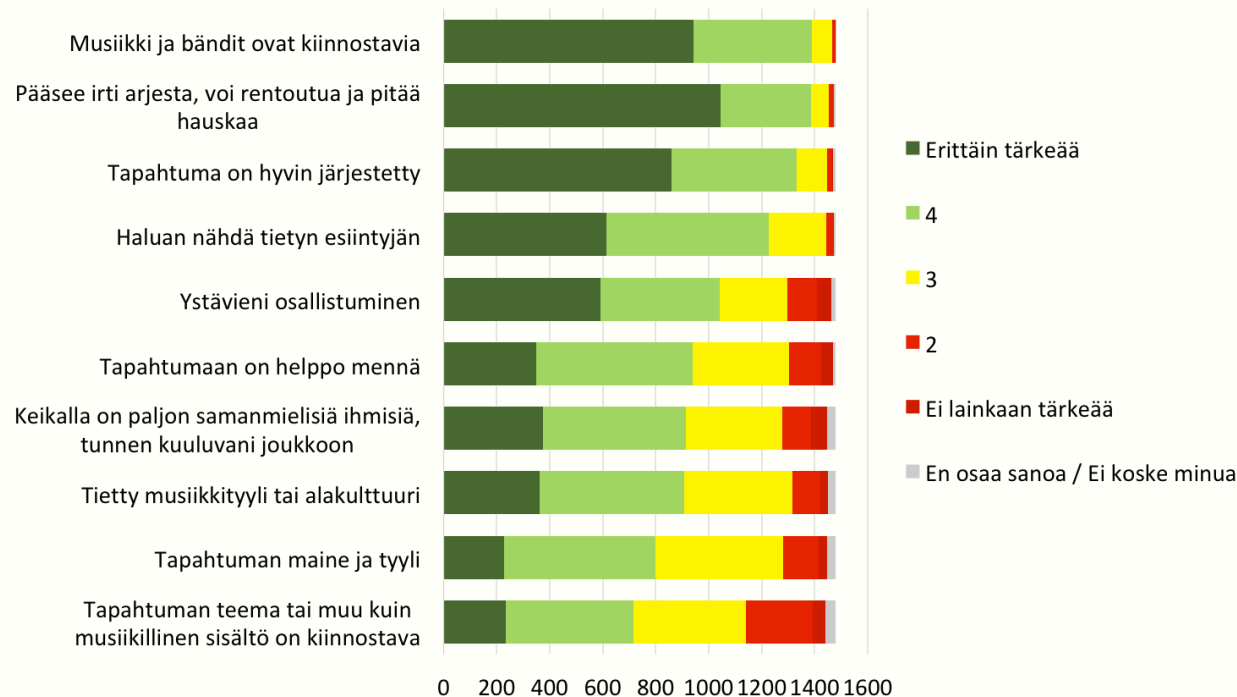
Hyvän keikan tärkeimpiä tunnuspiirteitä ovat hyvä (mieleinen) musiikki tai artisti (72 %), puitteet (67 %), fiilis (61 %), yleisön positiivisuus (52 %) ja performanssin laatu (52 %). Puitteilla nuoret tarkoittivat

järjestäjän luomia puitteita, kuten järjestelyjen ammattimaisuutta, järjestyksenvälvojen käytöstä, keikan turvallisuutta, paikan viihtyisyyttä, yleisön huomioimista, hyvää näkyvyyttä sekä ihmisten sopivaa määrää. Yleisön positiivisuus piti sisällään yleisön käytöksen ja *state of mindin*: Positiivinen yleisö nautti esityksestä, oli iloinen ja ystävällinen, piti hauskaa, oli mukana esityksessä (laulaen tai tanssien) sekä käyttäytyi hyvin (ottaa toiset huomioon, ei töni eikä ole liian juovuksissa).

Performanssin laatuvaatimukset tarkoittivat esiintyjän luomaa elämystä. Esiintyjän tuli olla osaava, viihdyttävä, motivoitunut ja innostunut. Hänen tuli ottaa yleisö mukaan esitykseen. Lavashow'n tuli olla hyvin suunniteltu ja toteutettu eikä liian lyhyt.

Kuvio 3 on lajiteltu laskemalla yhteen vastaukset 'Erittäin tärkeä' ja '4'.

Kuvio 3: Mikä keikoilla on tärkeää? (N = 1 479)

Hyvältä esitykseltä odotettiin yllättävyyttä, unohtumattomuutta ja mielenkiintoisuutta. Kaiken kaikkiaan nuoret odottivat esitykseltä sellaista ainutlaatuisuutta, joka voi olla käytännössä mahdollon toteuttaa pienemmissä puitteissa tai joka keikalla.

”Tarpeeksi tilaa, musiikki ei ole liian kovalla tai särise korvissa

”Sellainen, jossa artisti antaa kaikkensa ja huomioi yleisön. Yleisö puolestaan osaa kappaleiden sanat ja laulaa mukana ja on muutenkin mukana keikassa.

”Sellainen missä voi rentoutua ja bilettää kunnolla.

”Tunnelma on hyvä ja tarpeeksi menevä ja ympärillä ilosia ihmisiä

”Hyvällä keikalla on turvallinen ilmapiiri ja omaan makuun sopivia esiintyjiä. Miljöö on myös tärkeä.

”Artisti ottaa kontaktia yleisöön, yleisö on enemmänkin yhteisö, kaikilla on hyvä fiilis ja rentounut olla

”Bra planerad och visuelt vacker

”Hyvä keikka on sellainen missä artisti on läsnä keikalla. Eli hän ottaa yleisön ja ympäristön huomioon. Myös on tärkeää että järjestelyt toimii hyvin. WC:t on lähellä ja niitä on tarpeeksi. On ihmisiä jolta voi kysyä apua yms.

Kun nuoria pyydettiin mainitsemaan tekijöitä, jotka lisäisivät heidän keikoilla käyntejään, nousivat tärkeimmiksi asioiksi rahan puute (61 %), keikkalippujen kalleus (58 %) sekä liikkumisen hankaluus (53 %). Rahan puutteella tarkoitetaan tilannetta, jossa nuori totesi, että hänellä ei ollut rahaa keikkalippuihin. Liialliseen kalleuteen laskettiin tapaukset, joissa nuori vastasi, että hänen mielestään keikkaliput ovat liian kalliita (eli hänellä saattaisi olla varaa lippuihin, mutta lippujen kalleuden takia hän haluaa käyttää rahansa muuhun). Pitkiin välimatkoihin ja kuljetusongelmiin liittyi se, että nuoret tarvitsevat jonkun hoitamaan kuljetuksen (julkinen liikenne tai muu kyyti). Erityisesti huonosti liikennöidyillä haja-asutusalueilla ajokortin ja oman auton puute rajoittaa liikkumista.

Kiinnostavaa on, että 12 % vastaajista esittää toiveita siitä, että ‘artistit tulisivat Suomeen’. Taustalla vaikuttaa kansainvälisten huippuartistien tunnettuuden kasvaminen. Huippuartistit tekevät nimenomaan suurkeikkoja ja festarivierailuja.

”...suosikkiartistini toisivat useammin kiertueensa Suomeen.

”Ala-ikäisille olisi enemmän tapahtumia. Varsinkin kesä-ajan ulkopuolella monet keikat ja kiertueet painottuvat klubeille. (Asia onneksi korjaantuu ensi kesänä kun täyttää 18. (Suurin osa kavereista kuitenkin alaikäisiä)

”Jag hade råd.

”Jos en asuisi niin kaukana kaikesta, mitä tapahtuu ja jos asuinkaupungistani olisi paremmat liikenneyhteydet keikkapaikoille.

”Koulu ei veisi niin paljon aikaa

”lippujen hinnat olisivat matalammat ja kaverini lähtisivät useammin mukaan.

”minulla olisi seuraa. Kynnys lähteä yksin keikalle esimerkiksi klubille on aika korkea. lähtisin mielummin kaverin kanssa.

”Olin varakkaampi ja omistaisin myös auton, jolla kulkeminen olisi helpompaa

”Oli enemmän aikaa, opiskelijana ja urheilijana aikaa rajallisesti joten pitää priorisoida asioita paljon. Usein käyn kuitenkin niissä keikoilla ja festareilla jotka koen tärkeäksi itselle ja läheisille.

Keikoilla käyvät musadiggarit, kaverivetoiset ja yhteisölliset nuoret

Keikoista kiinnostuneet nuoret segmentoitiin sen mukaan, mitkä asiat olivat heille kaikkein tärkeimpiä keikalla (Kuvio 3). Näin syntyivät musadiggareiden, kaverivetoisten ja yhteisöllisten nuorten ryhmät. Kaikkien ryhmien keski-ikä oli 17 vuotta.

Musadiggareille (N=462; 35 %) keikoilla tärkeintä on musiikki. He käyvät keikoilla enemmän vanhempiansa kanssa ja yksin kuin muut ryhmät. Musadiggareille on tärkeää, että keikkapaikalle on helppo mennä. Vähemmän tärkeää on uusiin ihmisiin tutustuminen tai se, että 'kaikki muut' tulevat paikalle.

Kaverivetoiset nuoret (N=466; 36 %) käyvät keikoilla, koska kaveritkin käyvät. Heille musiikin merkitys on vähäisempi kuin muissa ryhmissä ja he harrastavat vähiten soittamista, laulamista tai oman musiikin tekemistä. He käyvät muita vähemmän keikoilla yksin, vanhempien tai sisarusten kanssa. Kaverivetoisille on muita tärkeämpää se, että kaverit ja

some-persoonat ovat suositelleet tapahtumaa, tapahtumaa on hehkutettu ja paikka on tuttu, sinne on helppo mennä ja se on lähellä. He eivät myöskään halua olla niitä, jotka jäävät pois, jos kaikki muut tulevat paikalle.

Yhteisöllisille (N=382; 29 %) nuorille keikolla tärkeintä on musiikki, ystävien osallistuminen ja samanmieliset osallistujat. Heille on muita tärkeämpää tutustua uusiin ihmisiin sekä oppia ja nähdä uutta. He ovat myös muita valmiimpia lähtemään kauas keikalle. Yhteisölliset nuoret tapaavat kaikkein useimmin ystäviään kasvotusten ja heissä on kaikkein vähiten niitä, jotka eivät käy lainkaan keikoilla.

Miksi on nuoria, jotka eivät käy keikoilla, vaikka ne kiinnostavat heitä?

Sellaisia nuoria, jotka ovat kiinnostuneita keikoista, mutta jotka eivät siitä huolimatta käy keikoilla, oli 151 (10 % keikoista kiinnostuneista). Tällainen nuori on useammin mies kuin nainen (52 % vs. 46 %). Heistä 52 % pelaa tietokoneella, pelikonsolilla tai älypuhelimella lähes päivittäin, mutta muuten he harrastavat ylipäätään vähemmän kuin keikoilla käyvät. He esimerkiksi tapaavat ystäviään harvemmin (lähes päivittäin: 42 % vs. 58 %) ja kuuntelevat musiikkia harvemmin (lähes päivittäin: 72 % vs. 88 %) kuin keikoilla käyvät. He ovat nuorempia kuin keikoilla käyvät, ja käyvät siksi useammin nuorisotalolla kuin keikoilla käyvät nuoret. Heille tapahtuman lähellä järjestäminen on tärkeämpää kuin keikoilla käyville nuorille. Tärkeimmät syyt sille, miksi keikoilla ei käydä, vaikka ne kiinnostaisivat, ovat liian kalliit liput, rahan puute, pitkät etäisyydet ja keikkaseuran puute.

Kenen kanssa, miksi ja millaisilla keikoilla nuoret käyvät?

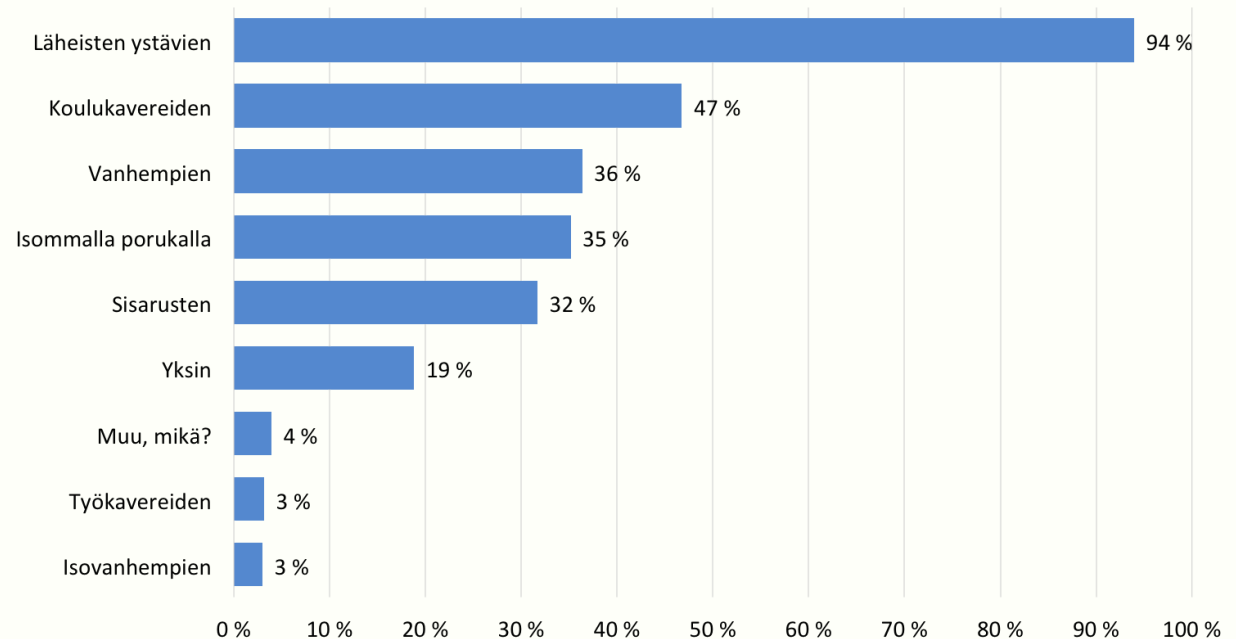
”En tiedä mitään parempaa. Esimerkiksi festareilla se tunnelma on ihan parasta. Kaikki nauttivat yhdessä musiikista ja yhdessäolosta. Konsertin aikana en mieti mitään huolia ja olen maailman onnellisin ihminen. Ne saavat kaikki ajatukseni muualle ja elän silloin ainoastaan siinä kyseisessä hetkessä, mikä on esimerkiksi arjen keskellä lähes mahdotonta itse saavuttaa.

Keikoilla käyviä nuoria oli vastaajissa 1 328. Heidän keski-ikänsä oli 17 vuotta, ja ikäjakaumassa paino oli muutenkin 17-18-vuotiaissa. Keikoilla käyvissä vastaajissa oli enemmän naisia kuin miehiä (76 % vs. 21 %). Tämän ei tarkoita sitä, että keikoilla kävisi enemmän nuoria naisia kuin miehiä. Naiset vastaavat ylipäättään helpommin erilaisiin tutkimuskyselyihin ja siksi painotus on naisten vastauksissa.

Tärkeimmän keikkaseuran muodostavat ehdottomasti ystävät: Keikoilla käyvistä 94 % on ollut keikalla läheisen ystävän kanssa. Seuraavaksi tärkeimpiä ovat koulukaverit, vanhemmat, isommat porukat ja sisarukset (Kuvio 4).

Keikoilla käyvistä nuorista 19 % on käynyt keikoilla myös yksin (muut vaihtoehdot: Puoliso / seurustelukumppani; Muut sukulaiset; Harrastusporukka; Keikoilla tavatut ihmiset; Nettitutut; Ohjaajat; Seurakunta; Oma bändi; Fanikaverit).

Kuvio 4: Kenen kanssa käyt keikalla / konserteissa?
Voit valita useita vaihtoehtoja.

Eniten käydään maksullisilla keikoilla, mutta se voi myös heijastaa tarjontaa – eli ilmaiskeikkoja ei välttämättä ole tarjolla.

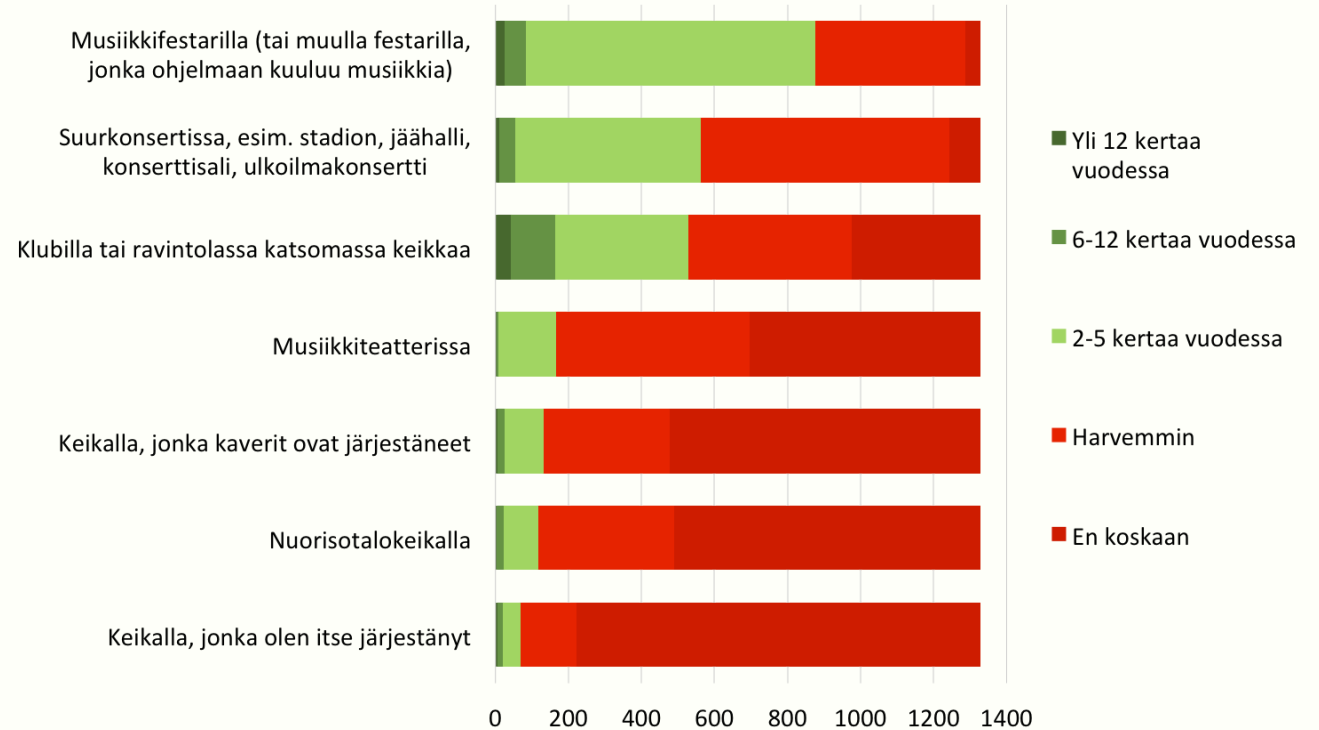
Keikoilla käyvistä nuorista 97 % on käynyt joskus festareilla (Kuvio 5). Valtaosa festarikävijöistä käy festareilla 2-5 kertaa vuodessa. Luku saattaa olla hieman ylipainottunut, koska suuri osa vastauksista saatiin festivaalien välittämän kyselyn kautta eli vastaajat ovat kiinnostuneita festivaaleista. Suurkonserteissa käydään pääosin kerran vuodessa tai harvemmin, ja peräti 94 % vastaajista on joskus käynyt suurkonsertissa.

Klubikeikoilla käydään useimmin, sillä 12 % vastaajista käy klubikeikoilla vähintään 6 kertaa vuodessa. Toisaalta klubikeikoilla on joskus käynyt 73 % vastaajista eli huomattavasti vähemmän kuin festareilla ja suurkonserteissa. Keikoilla käyvistä nuorista 27 % ei ole koskaan käynyt klubikeikalla.

Musiikkiteatterissa on joskus käynyt yli puolet vastaajista, mutta muut vaihtoehdot (kaverien tai itse järjestetyt keikat, nuorisotalokeikat) ovat jo harvinaisempia.

Kuvio 5. Käytyjen keikkojen tyypit ja käyntien useus.

Kuvio 5: Millaisilla keikoilla / konserteissa käyt ja kuinka usein? (N = 1 328)

Nuorilta kysyttiin, miksi he käyvät keikoilla tai konserteissa. Saadut

avoimet vastaukset luokiteltiin (Kuvio 6). Yli puolelle vastaajista tärkeitä olivat fiilis (65 %), musiikista pitäminen (61 %) ja ystävät (52 %). Seuraavaksi tärkeimpiä olivat artistin fanitus (45 %) ja elävästä musiikista pitäminen (41 %).

Aivan loistava tapa pitää hauskaa kavereiden kanssa hyvän musiikin äärellä :)))

Arjesta irtautuminen, paras fiilis, hauskat muistot, ystävät!

Helvetin hyvä meno ku kuuntelee pikkusessa juubassa musiikkia

Haluan nähdä artistit joista pidän liveinä ja musiikki liveinä on aivan mahtava kokemus

Harvoin kun käyn niin menen sinne kuuntelemaan artistia tai bändiä koska pidän tästä musiikista.

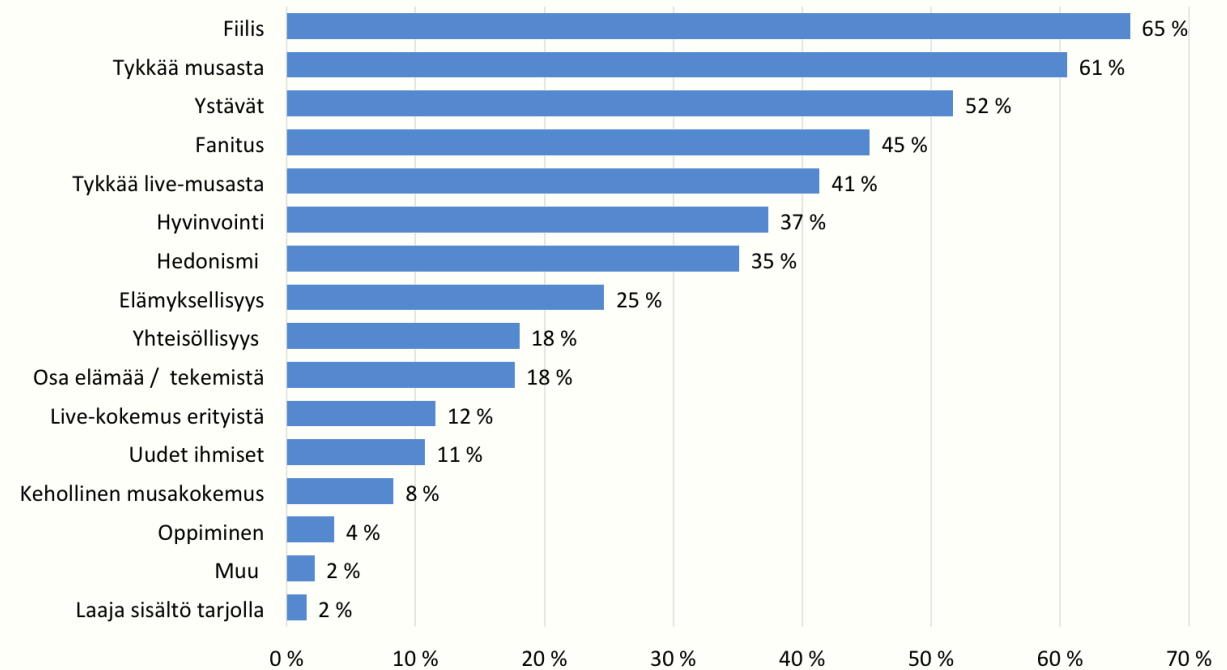
Hyvän tunnelman ja musiikin takia. On myös hieno nähdä itse artisti oikeassa elämässä, varsinkin kun kyseessä on iso julkkis.

Keikat on mulle tosi iso voimavara ja live-musiikkia kuunnellessa pystyn unohtamaan kaiken muun ympäriltä ja keskittyä vain musiikkiin. Saan musiikista paljon energiaa jaksamiseen ja se tuo elämästä esille hyviäkin asioita niiden huonojen asioiden joukkoon. Keikat ja live-musiikki on mulle elinvoima.

Koska musiikki on suuri osa elämääni

Live musa eroaa studiossa tuotetusta niin paljon ja siinä on tunnetta ja se fiilis mukana. Sitä musiikkia osaa arvostaa eri tavalla kun näkee kun se musa tuotetaan liveinä lavalla.

Kuvio 6: Miksi käyt keikoilla / konserteissa?

Yhteenveto

15-18 -vuotiaille suunnatun kyselyn tarkoituksena oli selvittää, pitääkö useiden venueiden viesti paikkansa siitä, että nuoret olisivat 'kadonneet' klubikeikoilta. Lisäksi haluttiin löytää syitä sille, miksi keikoilla käydään tai ei käydä.

Kysely vahvisti aiempien tutkimusten tulokset⁹ siitä, että valtaosa nuorista kuuntelee musiikkia lähes päivittäin. Keikoilla käyminen lisääntyi iän myötä, ja erityisesti 18 vuoden ikä oli merkittävä tekijä keikoilla käymisen lisääntymiseen. Kun huomioidaan kansainvälisten tutkimusten huomioidut live-musiikin suosion kasvusta¹⁰ sekä Tilastokeskuksen¹¹ tulokset siitä, että nuorten keikoilla käyminen on lisääntynyt koko 2000-luvun ajan, voidaan tilannetta pitää yleisesti ottaen rohkaisevana.

Sellaisia nuoria kuitenkin on, joita keikat eivät kiinnosta lainkaan. Heitä on eniten nuoremmissa ikäluokissa, mutta kaiken kaikkiaan heidän osuutensa on varsin pieni. Tässä kyselyssä vain 6 % vastanneista ei ollut kiinnostunut

keikoista. He muodostivat ryhmän, joka kuunteli musiikkia huomattavasti vähemmän kuin keikoilla käyvät nuoret. Keikoilla käymättömistä nuorista musiikkia kuunteli lähes päivittäin 49 % vastaajista, kun keikoilla käyvien nuorten osalta vastaava luku oli 86 %. Keikoilla käymättömyyden pääsyitä olivat, että live-kokemus ei kiinnostanut, ja että keikoilla oli liikaa ihmisiä ja melua.

Keikoista kiinnostuneita nuoria oli vastaajissa 1 479. Heitä oli suhteessa eniten keskikokoisissa kaupungeissa, joissa on 50 000 - 100 000 asukasta. Syynä tähän voi olla muun muassa se, että keskikokoisissa kaupungeissa on yleensä vain muutama keikkapaikka, joista muodostuu tuttuja ja turvallisia paikkoja, ja joissa tapaa tuttuja ihmisiä helpommin kuin suurkaupunkien venueissa. Tietoa keikoista nuoret hakivat erityisesti sosiaalisesta mediasta (95 %), jota ei voi ohittaa tärkeimpänä nuoret tavoittavana kanavana. Seuraavaksi eniten keikkatietoa saatiin kavereilta (83 %) ja artistin omilta nettisivulta (62 %).

Keikoista kiinnostuneissa nuorissa oli 10 % sellaisia, jotka eivät käyneet keikoilla kiinnostuksestaan huolimatta. Heille osallistumisen esteiksi nousivat pääasiassa liian kalliit liput, rahan puute, pitkät

etäisyydet ja keikkaseuran puute. Keikkaseurana tärkeimpänä olivat läheiset ystävät (94 %) ja koulukaverit (47 %). Yli kolmannes nuorista (36 %) oli käynyt keikoilla tai konserteissa vanhempiensa kanssa, 35 % isommalla porukalla ja 32 % sisarustensa kanssa.

Yli puolet keikoilla kävijöistä piti hyvän keikan tärkeimpinä piirteinä sitä, että musiikki / artisti on mieleinen, keikan puitteet ja tunnelma ovat hyvät, yleisö on positiivista ja artistin performanssin laatu on hyvä. Keikan puitteet viittasivat järjestäjän hallinnassa oleviin asioihin, kuten ammattimaisiin järjestelyihin, turvallisuuteen, ihmismäärään ja paikan viihtyisyyteen. Performanssin laatuvaatimukset kuvasivat taas nuorten odotuksia artistin esiintymiselle: Esiintyjän tuli olla motivoitunut, innostunut ja osaava. Hänen tuli ottaa yleisö mukaan esitykseen ja esityksen piti olla yllätyksellinen ja mieleenpainuva. Erityisesti performanssin laadussa oli piirteitä, joita ei voinut pitää täysin realistisina, sillä jokainen keikka ei voi olla täysosuma. Suuret odotukset voivat olla seurausta esimerkiksi ahkerasta musiikki- ja keikkavideoiden katselusta. Tällöin saatetaan odottaa, että myös omalle kohdalle osunut esitys vastaa keikkavideolla nähtyä.

⁹ SVT, 2018a

¹⁰ Brennan, 2010; Earl, 2001; Frith, 2007

¹¹ SVT, 2018b

Keikkatyypeistä suosituimpia olivat festarit (97 % oli käynyt joskus), suurkonsertit (94 %) ja klubikeikat (73 %). Näin ollen 27 % nuorista ei ollut koskaan käynyt klubikeikalla, mikä toisaalta vahvistaa venueiden näkemystä siitä, että nuorisoa on klubikeikoilla suhteellisen vähän. Tilastokeskuksen tiedot¹² vahvistavat suurkonserttien suosion kasvua nuorten piirissä 2000-luvulla. Erittäin suosittujen artistien määrä on vähentynyt, mikä omalta osaltaan nostaa keikkapalkkioita¹³. Ylipäätään festarien ja suurkonserttien suurta suosiota voidaan selittää sillä, että suuren yleisökapasiteetin tapahtumilla on paremmat taloudelliset edellytykset palkata esiintyjiksi nuoria kiinnostavia huippuartisteja¹⁴.

¹² SVT, 2018a

¹³ Koivisto & Luonila, 2015

¹⁴ Frith, 2007

Keikoilla käymisen tärkeimpinä syinä olivat keikan tunnelma (65 %), musiikin mieluisuus (61 %), ystävät (52 %), tietyn artistin fanitus (45 %) ja elävästä musiikista pitäminen (41 %). Merkittäviä motivaatiotekijöitä olivat myös hyvinvointitekijät (37 %) sekä hedonismi (35 %), jotka ovat tulleet esiin myös muissa tutkimuksissa¹⁵.

Keikoilla käyvät nuoret voitiin jakaa kolmeen segmenttiin osallistumismotivaation perusteella: **Musadiggareihin, kaverivetoisiin ja yhteisöllisiin.** Musadiggareiden päämotivaatio keikalle osallistumiselle oli mieleinen musiikki, jota mentiin kuuntelemaan paitsi kavereiden myös vanhempien kanssa tai yksin. Kaverivetoiset nuoret eivät tehneet välttämättä osallistumispäätöstä musiikin perusteella vaan sen takia, että kaverit olivat lähdössä keikalle. Näin ollen kaverit tekivät heidän puolestaan päätöksen osallistumisesta. Kaverivetoisille oli myös tärkeää, ettei jäänyt paitsi tapahtumasta, johon 'kaikki muut' osallistuivat tai joka oli saanut erityistä julkisuutta. Yhteisöllisille nuorille sosiaaliset tekijät olivat tärkeitä.

¹⁵ Kinnunen ym., 2019; Nuorisobarometri, 1999; Packer & Ballantyne, 2010

Kuva: Krists Luhaers, commons.wikimedia

He nauttivat keikkojen yhteisöllisyydestä ja tutustuivat helpommin uusiin ihmisiin.

Lähteet

- Brennan, M. (2010). Constructing a rough account of British concert promotion history. *Journal of the International Association for the Study of Popular Music*, 1(1), 4–13.
- Earl, P.E. (2001). Simon's travel theorem and the demand for live music. *Journal of Economic Psychology*, 22(3), 335–358.
- Festivaalibarometri (2014). Tutkimusaineisto.
- Festivaalibarometri (2016). Tutkimusaineisto.
- Festivaalibarometri (2018). Tutkimusaineisto.
- Frith, S. (2007). Live music matters. *Scottish Music Review*, 1(1). Saatavilla: <http://scottishmusicreview.org/Articles/1.1/Frith%3A%20Live%20Music%20Matters.pdf>.
- Kinnunen, M., Koivisto, J. & Luonila, M. (2019). *Festivaalibarometri 2018: Yleiskatsaus ja olennaisimmat muutokset 2014-2018*. (Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 21.) Helsinki: Sibelius-Akatemia. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305919/Festivaalibarometri%202018%20Kinnunen_Koivisto_Luonila.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Kinnunen, M., Luonila, M. & Honkanen, A. (2019). Segmentation of music festival attendees. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 19(3), 278–299.
- Kinnunen, M., Luonila, M. & Koivisto, J. (2017). *Festivaalibarometri 2016: Yleiskatsaus ja suurimmat muutokset vuoteen 2014 verrattuna*. (Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 19.) Helsinki: Sibelius-Akatemia. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228446/Festivaalibarometri_2016_Kinnunen_Luonila_Koivisto.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

[8/228446/Festivaalibarometri_2016_Kinnunen_Luonila_Koivisto.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228446/Festivaalibarometri_2016_Kinnunen_Luonila_Koivisto.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

- Kinnunen, M., Luonila, M., Rumpunen, S. & Koivisto, J. (2015). Festivaalibarometri 2014:n tuloksia. Teoksessa M. Luonila & J. Koivisto (toim.), *'Rock, ra(u)ha ja rakkaus': Festivaalibarometri 2014 ja katsaus tapahtumien muuttuvaan toimintaympäristöön* (ss. 7–29). (Julkaisusarja A – Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö, Nro 50/2015.) Pori: Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö. Saatavilla: https://www.uniarts.fi/sites/default/files/Rock%2C%20Ra%28u%29ha%20ja%20Rakkaus_1.pdf.
- Koivisto, J. & Luonila, M. (2015). Keskustelua musiikkiliiketoiminnan ja festivaalien muuttuvasta toimintaympäristöstä: Avainsanoina teknologia, konvergenssikehitys ja 'suuri tieto'. Teoksessa M. Luonila & J. Koivisto (toim.), *'Rock, ra(u)ha ja rakkaus': Festivaalibarometri 2014 ja katsaus tapahtumien muuttuvaan toimintaympäristöön* (ss. 47–68). Pori: Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö. Saatavilla: https://www.uniarts.fi/sites/default/files/Rock%2C%20Ra%28u%29ha%20ja%20Rakkaus_1.pdf.
- Nuorisobarometri (1999). Nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) & Nuorisotutkimusseura: *Nuorisobarometri syksy 1999* [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 2.0 (2018-07-19). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. Tutkimusaineisto. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2529Nuorisobarometri> (1999).
- Packer, J. & Ballantyne, J. (2010). The impact of music festival attendance on young people's

psychological and social well-being. *Psychology of Music*, 39(2), 164–181.

- Purhonen, S., Gronow, J., Heikkilä, R., Kahma, N., Rahkonen, K. & Toikka, A. (2014). *Suomalainen maku: Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rahkonen, A. (2013). *Missä nuoriso luuraa? Selvitys Elävän musiikin yhdistys ELMU ry:lle alaikäisten konserttikäynneistä Nosturissa*. Kulttuurituotannon opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61391/akirahkonen.pdf?sequence=2>.
- Ruuskanen, S. (2018). Älypuhelimien käyttö kasvaa yhä – lähes kaikki käyttäjät seuraavat puhelimestaan uutisia päivittäin. *Markkinointirouha*, 23.11.2018. Saatavilla: <https://www.markkinointirouha.fi/ajassa/artikkelit/mobiilitutkimus-alypuhelimien-kaytto-kasvaa-ya-lahes-kaikki-kayttajat-seuraavat-puhelimestaan-uutisia-paivittain>.
- SVT (2018a). Suomen virallinen tilasto (SVT): *Vapaa-ajan osallistuminen* [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/vpa/tau.html>.
- SVT (2018b). Suomen virallinen tilasto (SVT): *Vapaa-ajan osallistuminen* [verkkojulkaisu]. Kulttuuriosallistumisen muutokset 2017, 2. Populaarimusiikin konserteissa käynti lisääntynyt. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/vpa/2017/01/vpa_2017_01_2018-11-21_kat_002_fi.html.